

Βιβλιοπαρουσίαση

Καμία Μάχη Χωρίς Αυτόν Χαράλαμπος Σειραδάκης, 1886-1970

(Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Επίκεντρο 2024)

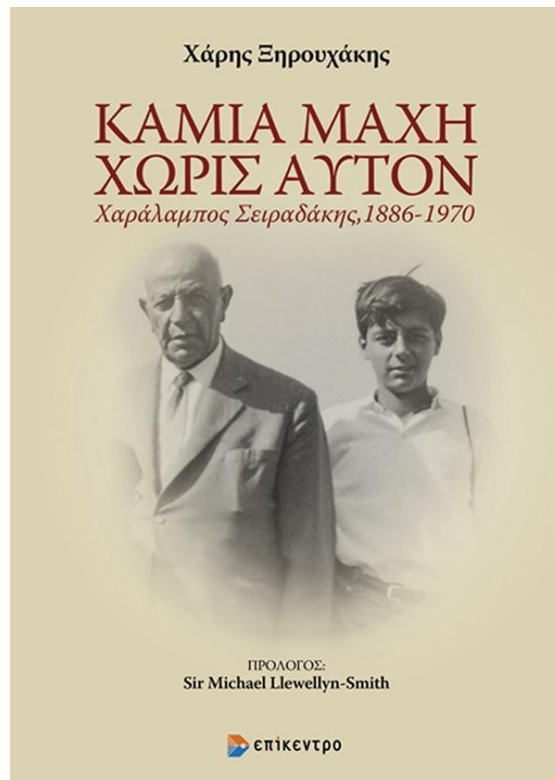
Νίκος Νικολούδης

Ερευνητής, Μονάδα Ιστορίας, Αθηναϊκό Ινστιτούτο, Ελλάδα

Οι ιστορικές βιογραφίες αποτελούν μια θεματική κατηγορία σχετικά παραγνωρισμένη στην Ελλάδα, ιδιαίτερα κατά τις δεκαετίες που ακολούθησαν τη Μεταπολίτευση του 1974. Οι λόγοι είναι αρκετά προφανείς. Η επικράτηση, την περίοδο αυτή, ερμηνευτικών ρευμάτων της Ιστορίας που δίνουν έμφαση στην ανάλυση του ρόλου κοινωνικών ομάδων στη διαμόρφωση του ιστορικού γίνεσθαι (σε αντιδιαστολή με την παλαιότερη έμφαση στη συμβολή σημαντικών προσωπικοτήτων) συνέβαλε στην υποβάθμιση της διερεύνησης της δράσης ατόμων που έζησαν σε κρίσιμες ιστορικές περιόδους. Κι όμως, ακόμη και όταν η συμμετοχή τους δεν υπήρξε καθοριστική για τη διαμόρφωση των εξελίξεων, η μελέτη τους μπορεί εισφέρει ουσιαστικά στην καλύτερη κατανόηση του ευρύτερου ιστορικού πλαισίου μέσα από το πρίσμα του «μικρόκοσμού» τους.

Σε αυτή την κατηγορία εντάσσεται και η περίπτωση του Χαράλαμπου Σειραδάκη, η βιογραφία του οποίου, γραμμένη από τον εγγονό του Χάρη Ξηρουχάκη, αποτελεί το θέμα του παρόντος βιβλίου. Στους περισσότερους φιλόστοργες το όνομα του Σειραδάκη είναι μάλλον άγνωστο, καθώς δεν πρωταγωνίστησε σε κάποιο μείζον γεγονός. Παρ' όλα αυτά, όπως αποκαλύπτεται μέσα από τη ροή της αφήγησης, ο Σειραδάκης είχε σχεδόν αδιάλειπτη παρουσία στα περισσότερα δραματικά επεισόδια που σφράγισαν τη νεοελληνική Ιστορία στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα.

Με αφετηρία την ιδιαίτερη πατρίδα του, το ημιορεινό χωριό Λιβαδάς στη νοτιοδυτική κρητική επαρχία Σελίνου, υπήρξε μάρτυρας, ήδη από μικρή ηλικία,

της τελευταίας κρητικής επανάστασης του 1897, που είχε ως ευτυχή κατάληξη την αυτονομία της τουρκοκρατούμενης Κρήτης. Η ανεξάρτηση της Μεγαλονήσου από τον οθωμανικό ζυγό τού επέτρεψε να διεκδικήσει σταδιακά προοπτικές ευρύτερης εκπαίδευσης και επαγγελματικής ανέλιξης, οι οποίες θα ήταν αδιανόητες αν είχε γεννηθεί μερικές δεκαετίες νωρίτερα. Παράλληλα, του ενέπνευσε το όραμα της Μεγάλης Ιδέας, η ολοκλήρωση της οποίας φαινόταν πιο εφικτή, ιδίως μετά την εμφάνιση του Ελευθερίου Βενιζέλου στην πολιτική ζωή της αυτόνομης Κρήτης και, λίγο αργότερα, του ελληνικού κράτους.

Έτσι, παρότι το 1909 διορίστηκε σταθμάρχης στο τελωνείο Χανίων, θέση με ευοίωνες επαγγελματικές προοπτικές, μόλις δύο χρόνια αργότερα παραιτήθηκε και κατατάχθηκε ως εθελοντής στην κρητική πολιτοφυλακή, που επρόκειτο να συμμετάσχει στους Βαλκανικούς Πολέμους. Έκτοτε συνδέθηκε στενά με τον συμπατριώτη του Παύλο Γύπαρη, στενό συνεργάτη του Βενιζέλου και επικεφαλής της άτυπης σωματοφυλακής του.

Στη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων ο Σειραδάκης πολέμησε στην Ήπειρο, όπου διακρίθηκε κατά την εκπόρθηση του Μπιζανίου — συμμετοχή για την οποία αργότερα τιμήθηκε από την ελληνική πολιτεία. Στη συνέχεια έλαβε μέρος στις επιχειρήσεις που οδήγησαν στην προσωρινή απελευθέρωση της Βορείου Ηπείρου.

Το 1914 εντάχθηκε στην «ελληνο-κρητική λεγεώνα», ένα σώμα περίπου 300 εθελοντών που, στα τέλη της άνοιξης και στις αρχές του καλοκαιριού του 1915, πολέμησαν στη Λωρραίνη στο πλευρό του Γαλλικού Στρατού εναντίον των Γερμανών, διακρινόμενοι για το θάρρος και την τόλμη τους. Λίγο αργότερα, μέσα στο ίδιο έτος, η μονάδα μεταφέρθηκε στο μέτωπο της Καλλίπολης, όπου υποστήριξε μια αποτυχημένη καταδρομική επιχείρηση στα μετόπισθεν των Τούρκων κατά τη διάρκεια Συμμαχικής απόβασης στον Κόλπο του Ξηρού. Την περίοδο του Εθνικού Διχασμού ο Σειραδάκης εντάχθηκε στο Κίνημα της Εθνικής Αμύνης (Θεσσαλονίκη 1916) και τον Μάιο του 1917 πολέμησε στη Μάχη του Ραβινέ. Κατά τη διετία 1919-1920 υπηρέτησε στον ανεξάρτητο λόχο του Παύλου Γύπαρη, γεγονός που στιγμάτισε τη σταδιοδρομία του, καθώς συνδέθηκε με την αναίτια εκτέλεση του Ίωνα Δραγούμη τον Αύγουστο του 1920 στο κέντρο της Αθήνας από απόσπασμα της συγκεκριμένης μονάδας.

Μετά την πτώση του Βενιζέλου, και στη διάρκεια της δραματικής διετίας 1921-1922 τα ίχνη του χάνονται, καθώς είχε τεθεί σε αργία. Τον Οκτώβριο του 1922 επανήλθε στην ενεργό δράση και τοποθετήθηκε για τρία χρόνια στη Θεσσαλονίκη, όπου τον Απρίλιο του 1924 παντρεύτηκε τη νεότερη σύζυγό του Φανή, με την οποία απέκτησε τέσσερις κόρες.

Στη συνέχεια, υπηρέτησε στο Φρουραρχείο Αθηνών, έως το 1933. Μετά την άνοδο του Λαϊκού Κόμματος στην εξουσία μετατέθηκε στην Ξάνθη και, την 1η Μαρτίου 1935, έλαβε μέρος στο τελευταίο βενιζελικό κίνημα, η αποτυχία του οποίου οδήγησε τον Βενιζέλο στην αυτοεξορία στη Γαλλία, ενώ τον Σειραδάκη —όπως και άλλους βενιζελικούς αξιωματικούς της Ανατολικής Μακεδονίας— στο Κάρλοβο της Βουλγαρίας.

Μετά την αμνηστία που παραχώρησε το 1936 ο Ιωάννης Μεταξάς στους βενιζελικούς πραξικοπηματίες, ο Σειραδάκης επέστρεψε με την οικογένειά του στην Κρήτη. Κατά τη γερμανική επίθεση του 1941 διακρίθηκε ως επικεφαλής της τοπικής, ουσιαστικά αυτοσχέδιας, άμυνας στον τομέα της Κανδάνου, έχοντας

προηγούμενως ανακληθεί στην ενεργό υπηρεσία από την κυβέρνηση Τσουδερού, με τον βαθμό του αντισυνταγματάρχη. Η σφοδρότητα, ωστόσο, της γερμανικής επίθεσης δεν άφησε σοβαρά περιθώρια αντίστασης στους αμυνόμενους, με συνέπεια ο Σειραδάκης να περάσει τα επόμενα δύο χρόνια κρυπτόμενος στα βουνά της δυτικής Κρήτης.

Για μια ακόμη φορά, όμως, η τύχη του φάνηκε να αλλάζει όταν, σε ηλικία 57 ετών, η κυβέρνηση του Καΐρου επιδίωξε τη συνεργασία του, φυγαδεύοντάς τον από την Κρήτη με αγγλικό πολεμικό πλοίο. Στην Αίγυπτο, όπου ο μικρός Ελληνικός Στρατός σταδιακά ενισχυόταν με την προσέλευση εθελοντών από την Ελλάδα, επικρατούσε αναβρασμός λόγω των έντονων πολιτικών αντιθέσεων στις τάξεις του: βασιλόφρονες, μεταξικοί, βενιζελικοί και φιλοεαμικοί αξιωματικοί και οπλίτες συνυπήρχαν σε καθεστώς έντονης πόλωσης.

Ο Σειραδάκης διορίστηκε διοικητής του 5ου τάγματος της 2ης (υπό συγκρότηση) ελληνικής ταξιαρχίας, στην οποία όμως είχαν ήδη εκδηλωθεί επαναστατικές τάσεις δύο μήνες νωρίτερα. Παρά τη μετριοπαθή στάση του, δεν κατόρθωσε να αποτρέψει μια νέα στάση, η οποία οδήγησε στην πλήρη διάλυση της ταξιαρχίας, τη στιγμή μάλιστα που η παρουσία της ήταν απαραίτητη για τις επιχειρήσεις κατάληψης της Σικελίας.

Στη συνέχεια του ανατέθηκε η διοίκηση του νεοϊδρυθέντος Κέντρου Κατάταξης και Διαλογής των νεοσυλλέκτων· ωστόσο, τον Απρίλιο του 1944, η μονάδα αυτή συμμετείχε στην τρίτη και σοβαρότερη ανταρσία του εξόριστου Ελληνικού Στρατού και ουσιαστικά αυτοδιαλύθηκε. Την ίδια περίοδο ο Σειραδάκης γνώρισε και μια προσωπική τραγωδία, την άνανδρη δολοφονία της δεύτερης κόρης του από Γερμανό στρατιώτη στην Κρήτη.

Στα τέλη Νοεμβρίου 1944, ο απόστρατος πλέον Σειραδάκης επέστρεψε στην ημιαπελευθερωμένη Κρήτη, όπου οι Γερμανοί εξακολουθούσαν να κατέχουν μια «οχυρωμένη περίμετρο» με κέντρο τα Χανιά, έως τον Ιούνιο του 1945. Την περίοδο αυτή του είχε ανατεθεί ο συντονισμός, στον νομό Χανίων, της διανομής της ανθρωπιστικής βοήθειας που έστελνε στην Ελλάδα η UNRRA του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ).

Η τελευταία υπηρεσία που προσέφερε ο Σειραδάκης στην πατρίδα του ήταν μέσω του διορισμού του ως νομάρχης Χανίων, θέση που διατήρησε κατά το μεγαλύτερο μέρος του 1947. Μετά την αφυπηρέτησή του, το 1952, και την άρνησή του να συμμετάσχει στα πολιτικά δρώμενα της περιόδου, η οικογένειά του μετακόμισε στην Αθήνα, όπου έζησε τα τελευταία 18 χρόνια της ζωής του.

Με βάση το προαναφερθέν περίγραμμα της ζωής του, η βιογραφία του Σειραδάκη, την οποία προλογίζει ο γνωστός Βρετανός ιστορικός της Νεοελληνικής Ιστορίας (και πρώην πρεσβευτής του Ηνωμένου Βασιλείου στην Ελλάδα) σερ Μάικλ Λιουέλν Σμιθ (Sir Michael Llewellyn-Smith), θα μπορούσε να παρουσιαστεί σε έκταση πολύ μικρότερη από τα 18 κεφάλαια και τις σχεδόν 300 σελίδες της παρούσας έκδοσης. Ο συγγραφέας, ωστόσο, συνδύασε επιτυχημένα την εκτενή παρουσίαση των γεγονότων της κρητικής και, γενικότερα, της νεοελληνικής Ιστορίας με τα σαφώς πιο περιορισμένα πληροφοριακά στοιχεία για τη δράση του παππού του. Παράλληλα, βιογραφώντας τον, χωρίς να υπερτονίζει τη συμμετοχή του στα σημαντικά γεγονότα, καταφέρνει να κρατήσει αμείωτο το ενδιαφέρον του μη ειδικού αναγνώστη μέχρι το τέλος. Το βιβλίο είναι καλογραμμένο και εύληπτο, κάτι όχι πάντα αυτονόητο για ιστορικά

έργα της εποχής μας. Ταυτόχρονα, ο συγγραφέας αποφεύγει τις μελοδραματικές εξάρσεις σε σχέση με τα τραγικά περιστατικά της ιδιωτικής ζωής του Σειραδάκη. Οι γενικότερες ιστορικές κρίσεις του παραμένουν συγκρατημένες, χωρίς να συγκαλύπτεται η προτίμησή του στην ευρύτερη βενιζελική παράταξη.

Γενικά, τα στιγμιότυπα της προσωπικής πορείας του Σειραδάκη, ενταγμένα στο πλαίσιο των κορυφαίων δραματικών στιγμών της συλλογικής μας Ιστορίας, προσλαμβάνουν σχεδόν παραδειγματικό χαρακτήρα. Το έργο συμπληρώνεται με πλούσια και ενδιαφέρουσα εικονογράφηση εγγράφων και φωτογραφιών από την προσωπική ζωή και τη σταδιοδρομία του Σειραδάκη, στοιχεία που, σε συνδυασμό με τα αφηγηματικά προσόντα του βιβλίου, προεξοφλούν σχεδόν την επιτυχία της αγγλικής του έκδοσης, η οποία αναμένεται σύντομα από τις εκδόσεις Helion & Company.